

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ І ДЕМОКРАТИЧНОГО СВІТУ У ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ НАВАЛИ

*Приходько Володимир¹, Долбишева Ніна¹, Каковкіна Ольга¹,
Бурдаєв Кирило¹, Бондаренко Іра²*

¹Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

²Чорноморський національний університет імені Петра Могили

DOI:10.32540/2071-1476-2025-1-240

Annotation

Introduction. Sports diplomacy is one of the types of diplomacy that contributes to the implementation of the state's foreign policy and is manifested in the activities of state bodies, its foreign policy missions, and other persons authorized to represent the state in matters of holding, organizing, and participating in international sports events. The «platform» for the implementation of sports diplomacy is international events.

The purpose of the study is to study and summarize the features and achievements of sports diplomacy in Ukraine and the world, focusing mainly on the preparation and holding of the XXXIII Summer Olympic Games in Paris.

Methods and organization of the study. The research was conducted at the Pridneprovsk State Academy of Physical Culture and Sports. The theoretical research methods used were: study and generalization of data from literary sources and information from the Internet, as well as abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction.

Results. Sports diplomacy of Ukraine, supported by a significant part of the countries of the democratic world, should be considered a powerful component of the general efforts of our state in the confrontation with the Russian Federation together with the Republic of Belarus, which started an unprovoked full-scale war in modern Europe. Both individual athletes and sports teams are sponsored by various state and private structures, and these same structures lobby for the promotion of Russian policy in the international arena. Hence, the pressure through sports diplomacy on international sports organizations from Ukraine and with the support of our foreign colleagues is quite justified. The oppression of the rights of Russian and Belarusian athletes contributes to the undermining of the international influence of propaganda and the results of lobbying from Russia.

Conclusions. The actions of the International Olympic Committee, with the support of the National Olympic Committees of most countries of the world and international sports associations against Russia and Belarus, firstly, have significantly undermined the sports potential, which has negatively affected the performances of Russian and Belarusian athletes at representative international competitions. And, secondly, they will have a long-term impact on the development of various sports in these countries, the best representatives of which are deprived of international competitions with leading athletes.

Keywords: sports diplomacy, Russia's war against Ukraine, athletes, International Olympic Committee, national Olympic committees, international sports associations.

Анотація

Вступ. Спортивна дипломатія є одним із видів дипломатії, який сприяє здійсненню зовнішньої політики держави та виявляється в діяльності органів держави, її зовнішньополітичних представництв, інших осіб,

які уповноважені представляти державу в питаннях проведення, організації та участі в міжнародних спортивних заходах. «Майданчиком» для здійснення спортивної дипломатії є міжнародні заходи.

Мета дослідження – вивчити та узагальнити особливості і здобутки спортивної дипломатії України і світу, концентруючи увагу на підготовці та проведенні XXXIII літніх Олімпійських ігор у Парижі.

Методи та організація дослідження. Дослідження проведене у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. Використані методи теоретичного дослідження: вивчення та узагальнення даних літературних джерел ті інформації з Інтернету, а також абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція.

Результати. Спортивну дипломатію України, підтриману значною частиною країн демократичного світу, слід вважати потужною складовою загальних зусиль нашої держави у протистоянні з Російською Федерацією разом з Республікою Білорусь, які розпочали неспровоковану повномасштабну війну в сучасній Європі. Як окремі спортсмени, так і спортивні команди спонсоруються різноманітними державними і приватними структурами, ці ж структури лобіюють просування політики Росії на міжнародній арені. Звідси тиск шляхом спортивної дипломатії на міжнародні спортивні організації з боку України і за підтримки наших зарубіжних колег носить цілком виправданий характер. Утиснення в правах російських і білоруських атлетів сприяє підризу міжнародного впливу пропаганди і результатів лобіювання з боку Росії.

Висновки. Дії Міжнародного олімпійського комітету за підтримки національних олімпійських комітетів більшості країн світу і міжнародних спортивних об'єднань проти Росії і Білорусі, по-перше, суттєво знизили їх спортивний потенціал, що негативно позначилось на виступах російських і білоруських атлетів на представницьких міжнародних змаганнях. І, по-друге, це довгий час впливатиме на розвиток різних видів спорту в цих країнах, кращі представники яких позбавлені можливості участі в міжнародних змаганнях.

Ключові слова: спортивна дипломатія, війна Росії проти України, атлети, Міжнародний олімпійський комітет, національні олімпійські комітети, міжнародні об'єднання з видів спорту.

Вступ. На думку М.Г. Окладної та І.Г. Щеглакова (2020) під «спортивною дипломатією» слід розуміти один із засобів дипломатії, що сприяє здійсненню зовнішньої політики держави та спрямований на підвищення ролі та авторитету держави на міжнародній арені, посиленню її взаємозв'язків з іншими державами, який здійснюється за допомогою офіційної та неофіційної діяльності державних і недержавних органів та їх спортивних представників у проведенні, організації та участі в спортивних заходах міжнародного значення. Спортивна дипломатія є одним із видів «дипломатії», який сприяє здійсненню зовнішньої політики держави та виявляється в діяльності органів держави, її зовнішньополітичних представництв, інших осіб, які уповноважені представляти державу в питаннях проведення, організації та участі в міжнародних спортивних заходах. Згідно з вищенаведеним, – «майданчиком» для здійснення спортивної дипломатії є міжнародні заходи, якими можуть бути спортивні змагання, Олімпійські

ігри, матчі, турніри, поєдинки тощо [10, с. 94].

Тему спортивної дипломатії, її значення і перспективи для України вивчали також І. Грідіна та Д. Куц [2], Я.С. Корабльова [5], Н.П. Литвиненко, В.І. Щоткіна [6], О.Ф. Самойлов [14], Ю.В. Філіпова [19].

Між тим, фактично не досліджуваною науковцями залишається спрямованість і зміст спортивної дипломатії у збереженні державної незалежності у ході широкомасштабної війни Росії проти України. Не визначені структури державної влади і суспільства, які залучені до впливу на міжнародні спортивні організації. Не показані наявні здобутки, які сприяли підтвердженню і зміцненню міжнародного авторитету України. І, навпаки, суттєвому послабленню впливу Росії та Білорусі на міжнародній спортивній арені.

Дослідження виконане в рамках теми зведеного плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту «Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсме-

нів» номер державної реєстрації 0121U108330.

Мета дослідження – вивчити та узагальнити особливості і здобутки спортивної дипломатії України і світу, концентруючи увагу на підготовці та проведенні XXXIII літніх Олімпійських ігор у Парижі.

Методи та організація дослідження. Дослідження проведене у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. Використані методи теоретичного дослідження: вивчення та узагальнення даних літературних джерел ті інформації з Інтернету, а також абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція.

Результати дослідження та дискусія. Декілька незалежних недержавних соціологічних досліджень, проведених після 24 лютого 2022 р., стверджують, що понад 70% росіян підтримують війну в Україні. Наприклад, «Радіо свобода» повідомляло про два такі опитування. Подібні проводив і «Левада-центр», який внесено в Росії до реєстру некомерційних організацій, що виконують функції іноземного агента. Це лише конкретні

приклади – більшість опитувань показують схожі результати, де фігурує показник – понад 70%. Не можна сліпо вірити дослідженням, проведеним у Росії, навіть умовно «незалежним». Але їхні дані співпадають із фактами: Росія бомбардує українські міста та вбиває українців, а всередині країни немає масових протестів щодо цих подій. Якщо понад 70% росіян підтримують війну в Україні, то серед них є і спортсмени. Адже, спортсмени – невід'ємна частина будь-якого суспільства. Оскільки в Росії воно підтримує війну, то вважаємо, що і спортсмени у цій переважній більшості, якщо вони не заявили про протилежне. Крім того, російський спорт завжди пов'язаний з російською армією. Важко назвати точну цифру, скільки з усіх російських спортсменів – військові. Але є факти: на літній Олімпіаді-2020 у Токіо 45 із 71 нагород російському олімпійському комітету принесли представники Центрального спортивного клубу армії. На зимовій Олімпіаді-2022 у Пекіні як мінімум 34 з 212 російських спортсменів були військовими у званні не нижче за сфрейтора, а 15 з них є офіцерами [20].

Навіть там, де немає прямого відношення до армії, майже весь російський спорт міцно пов'язаний із державою великими грошима. Не лише через бюджет, а й через близьких до російської влади олігархів чи державні компанії. Особливо у професійному спорті, який у більшості країн існує, насамперед, як бізнес. До прикладу, три найбільш популярні в Росії командні види спорту мають великі масштаби державного фінансування. Футбол: 15 із 16 клубів російської прем'єр-ліги частково або повністю фінансуються державою або пов'язаними з нею особами. Хокей: ключові партнери ліги – держкомпанії «СОГАЗ» та «Ростелеком». Усі 19 російських клубів КХЛ частково чи повністю фінансуються грошима державної підтримки. Баскетбол: титуль-

ний спонсор Єдиної ліги ВТБ, а саме – підсанкційний банк, який контролює російський уряд. Також серед спонсорів нафтові та інші, пов'язані з державою компанії. 6 із 8 російських клубів Єдиної ліги ВТБ повністю або частково фінансуються державою. Росія активно фінансує не лише клуби та спортсменів усередині країни, але «вкладається» й у міжнародну присутність. Це потрібно, щоб підтримувати імідж сильної держави і мати контроль над лігами та федераціями, які залежать від російських грошей. Один із найбільш очевидних прикладів – спонсорство «Газпромом» футбольної Ліги чемпіонів та інших турнірів УЄФА. Контракт, який розірвали після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, оцінювався у понад 100 мільйонів доларів щорічно. У 2014 р. в Сочі пройшла зимова Олімпіада – на момент проведення вона стала найдорожчою та обійшлася у 51 млрд. доларів. У 2018 р. Росія провела чемпіонат світу з футболу – на момент проведення він став другим найдорожчим в історії і коштував 11,6 млрд. доларів [20].

Росія активно використовує спорт як спосіб просування своєї загарбницької політики. Російські спортсмени відкрито підтримують війну проти України: беруть участь у пропагандистських заходах, виголошують промови, виправдовуючи збройну агресію РФ, і навіть отримують військові звання. Так, чемпіон літньої Олімпіади у Токіо, яка відбулася 2021 р., російський гімнаст М. Нагорний має військоове звання й очолює дитячо-юнацьку організацію «Юнармія», котра підпорядковується Міністерству Оборони Російської Федерації. Бронзовий призер зимових Олімпійських ігор у Пекіні 2022 р. біатлоніст Е. Латыпов належить до Центрального спортивного клубу армії Росії. Навесні 2022 р. міністр оборони РФ С. Шойгу надав йому звання лейтенанта та нагородив орденом 2-го ступеня «За заслуги перед

Батьківщиною». Ще одні російські спортсмени-військові лижники О. Большунов і Д. Спецов, у 2022 р. стали капітанами Росгвардії. Учасники Олімпіади лижник О. Большунов, гімнастки Діана й Аріна Аверіні, В. Листунова виступали на мітингу на московському стадіоні «Лужники» у березні 2022 р. з нагоди повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Ведучим заходу став Д. Губернієв, який кілька десятиліть працював коментатором Олімпійських ігор. Дворазова олімпійська чемпіонка та представниця МОК від РФ О. Ісінбаєва у 2015 р. отримала чергове армійське звання від С. Шойгу. У 2016 р. вона долучилася до пропагандистської зарядки для російських військових у Сирії. Того ж року генсек ООН Пан Гі Мун звинуватив режим Асада й Російську Федерацію у бомбардуваннях житлових будинків у сирійському місті Алеппо. Війну проти України також підтримали спортивний гімнаст І. Куляк, шахіст Р. Широков, учасники Олімпіади лижник О. Легков, плавець С. Рілов, фігуристи В. Морозов, М. Кацалапов, В. Сініцина, гімнастка В. Уразова. РФ залучає до пропагандистських заходів навіть неповнолітніх спортсменів. Так, серед вихованців спортивних шкіл Центрального спортивного клубу армії організували акцію малюнків «За Победу!», спрямовану на підтримку росіян, які воюють проти України. Відео з ілюстраціями представили під час святкування Дня захисту дітей вже у 2022 р. [15].

Росіяни не тільки беруть участь у змаганнях, але й очолюють спортивні інституції. Так, 13 травня 2022 р., коли війська РФ знищували Маріуполь, президентом Міжнародної асоціації аматорського боксу знову обрали росіянина У. Кремльова. Міжнародну організацію шахістів (ФІДЕ) із 2018 р. та до останнього часу очолював росіянин А. Дворкович. Російського шахіста

С. Карякіна, який звинуватив у війні Україну, відсторонили від участі в турнірах під егідою ФІДЕ лише на пів року. До речі, він родом із м. Сімферополя та раніше виступав на змаганнях за Україну. Утім 2009 р. наказом тодішнього президента Росії Д. Медведєва він отримав російський паспорт, став підтримувати режим РФ, зокрема окупацію Криму. Щодо шахіста С. Шипова, який теж вітав війну проти України, Комітет етики ФІДЕ не застосував жодних санкцій [15].

Росія зазіхала на спорт України й більш масштабно. Наприклад, у 2013 р. в офісі «Газпрому» презентували проєкт «Об'єднаного чемпіонату Росії та України з футболу». У ньому мали брати участь по дев'ять клубів від кожної країни. «Газпром» планував спонсорувати захід і обіцяв учасникам грошові винагороди більші за ті, які пропонує Ліга чемпіонів. Призовий фонд змагань мав становити \$800 млн. [15].

Поки спортсмени з РФ підтримують війну, українські захищають Батьківщину зі зброєю в руках і гинуть від російських обстрілів. Міністр молоді та спорту України В. Гутцайт наголосив, що вже станом на 1 квітня 2023 р. росіяни зруйнували 263 спортивні об'єкти України та вбили 262 спортсменів. Ці видатні українці могли б і надалі виступати на змаганнях, виховувати нові покоління спортсменів і розвивати свої види спорту. Їхня загибель значний удар не тільки по українській спортивній у галузі, але й по світовій [15].

Як результат, змагання з автоперегонів «Формула-1», а саме гран-прі Сочі були скасовані вже в 2022 р. Команда F1 «Хаас» розірвала договір з М. Мазепініним (сином близького до Путіна російського олігарха Д. Мазепіна), і навіть розірвала спонсорську угоду з «Уралкалієм». Також спонсорські контракти з російськими компаніями розірвали німецький

футбольний клуб «Шальке 04» та англійський «Манчестер Юнайтед» [13]. Вторгнення відбулося і на Континентальній хокейній лізі (КХЛ), організатор якої Росія. З ліги вийшли команди «Йокерит» (Гельсінкі) та «Динамо» (Рига). З клубів КХЛ та російської прем'єр-ліги вже до 5 березня 2022 р. звільнилися 14 іноземних спортсменів. Футбольні клуби «Краснодар» та «Локомотив» самі розірвали контракти з іноземними тренерами та гравцями [13]. У перші дні після початку вторгнення збірні Польщі, Чехії та Швеції з футболу, а також збірні Швеції та Фінляндії з хокею оголосили бойкот змаганням у Росії та іграм проти російської команди (згодом Росія була відсторонена від змагань у цих видах спорту). З особистим проханням зупинити війну до Путіна звернувся легендарний 81-річний футболіст Пеле (Едсон Арантіс ді Насіменту), який входив до списку ста найвпливовіших людей світу за версією журналу Time [13].

На прохання 11-го Олімпійського саміту, Міжнародний олімпійський комітет (МОК) надав рекомендації міжнародним федераціям та організаторам міжнародних спортивних заходів щодо участі спортсменів з російським або білоруським паспортом у міжнародних змаганнях. 11-й Олімпійський саміт відбувся 9 грудня 2022 р., у ньому взяли участь лідери всіх груп зацікавлених сторін олімпійського руху. Саміт звернувся до МОК з проханням вивчити можливість повернення спортсменів з російським чи білоруським паспортом до міжнародних змагань лише як індивідуальних і нейтральних спортсменів. Після чотиримісячного періоду консультацій Виконавчий комітет (ВК) МОК обговорив це прохання. Виконавчий комітет нагадав, що участь спортсменів з російським чи білоруським паспортом в Олімпійських іграх 2024 р. в Парижі не розглядалася ні на

консультаціях, ні на теперішніх обговореннях. МОК прямо залишає за собою право приймати рішення про їхню участь у відповідний час, навіть якщо вони вважатимуться такими, що пройшли кваліфікацію, встановлену їхніми відповідними міжнародними федераціями (МФ) [13].

На прохання Олімпійського саміту відбулися широкі консультації та обговорення з усіма зацікавленими сторонами олімпійського руху: членами МОК, національними олімпійськими комітетами (НОК), міжнародними федераціями і глобальною мережею представників спортсменів. 25 січня 2023 р. Виконком МОК опублікував заяву під назвою: «Заява про солідарність з Україною, санкції проти Росії та Білорусі та статус спортсменів із цих країн». Під час цих консультацій усі зацікавлені сторони олімпійського руху ще раз підтвердили свою підтримку заклику МОК до миру. Зазначено, що олімпійський рух продовжує робити свій внесок у всілякі зусилля з розбудови стійкого миру. Він глибоко співчуває українському народу та українській олімпійській спільноті, чий біль і страждання неможливо навіть уявити.

Також було наголошено, що Олімпійські ігри не можуть запобігти війнам і конфліктам. Вони не можуть вирішити всі політичні та соціальні виклики нашого світу. Це сфера «великої» політики. Але Олімпійські ігри можуть стати прикладом для світу, де всі поважають однакові правила та один одного. Вони можуть надихнути вирішувати проблеми, будуючи мости, що веде до кращого порозуміння між людьми. Вони можуть відкрити двері для діалогу та розбудови миру, чого не можуть зробити відчуження та розкол.

Виконавчий комітет МОК підтвердив непохитне прагнення всього олімпійського руху допомагати українським спортсменам, щоб побачити сильну команду

Національного олімпійського комітету України на Олімпійських іграх у Парижі 2024 р. та на зимових Олімпійських іграх у Мілані-Кортіна 2026 р. Для цього МОК втричі збільшив свій Фонд солідарності для НОК України до 7,5 мільйонів доларів США [13].

Протягом квітня 2022 – березня 2023 рр. щонайменше 3000 українських спортсменів та інших членів олімпійської спільноти України скористалися допомогою Фонду солідарності МОК через НОК України, а також прямою допомогою інших зацікавлених сторін олімпійського руху, включаючи МФ та НОКи. Ці зусилля набули форми фінансової та матеріально-технічної підтримки, щоб українські спортсмени могли продовжувати тренуватися та брати участь у змаганнях, зокрема, забезпечуючи транспортні засоби, приміщення для тренувань, розміщення, обладнання та спортивну форму. Виконавчий комітет МОК знову заявив про своє засудження російського вторгнення в Україну, яке є грубим порушенням Олімпійського перемир'я, яке діяло на той час, і Олімпійської хартії. З цієї причини МОК уже ввів безпрецедентні санкції проти російських і білоруських держав і урядів, які несуть виключну відповідальність за війну. Зокрема, МОК рекомендував: не проводити міжнародних спортивних заходів у Росії та Білорусі; жоден прапор, гімн чи інша національна символіка не повинні демонструватися на будь-яких міжнародних спортивних заходах; жодні урядові чи державні службовці не повинні бути акредитовані або запрошені на будь-які міжнародні спортивні заходи. Ці санкції були введені в дію в лютому 2022 р., а потім були посилені та підтверджені на Олімпійському саміті 9 грудня 2022 р. Виконком МОК ще раз підкреслив, що вони залишаються в силі [13].

Під час останньої серії консультацій зацікавлені сторони олімпійського руху підтвер-

дили своє тверде неприйняття будь-якого політичного втручання в автономні повноваження спортивних організацій приймати рішення щодо участі в їхніх змаганнях. Ця чітка та рішуча реакція на політичне втручання вважалася необхідною, тому що, якби уряди приймали рішення щодо того, які спортсмени можуть брати участь у яких змаганнях, це був би кінець світового спорту, яким ми його знаємо сьогодні. Спортивні організації повинні нести виключну відповідальність за прийняття рішення про те, які спортсмени можуть брати участь у міжнародних змаганнях, виходячи з їхніх спортивних заслуг, а не з політичних міркувань або через їхні паспорти. Важливо підкреслити, що у всіх цих обговореннях особлива увага приділялася думці української спортивної спільноти. Також було розглянуто 70 інших триваючих збройних конфліктів і воєн у всьому світі, включаючи Близький Схід, Африку та Південний Кавказ. Було відзначено, що НОКи в регіонах, які постраждали від цих збройних конфліктів і війн, дотримуються принципів Олімпійської хартії. Вони не вимагають усунення спортсменів, які є представниками іншої сторони у збройному конфлікті чи війні, і вони дозволяють своїм спортсменам без обмежень брати участь у міжнародних спортивних змаганнях [13].

Зацікавлені сторони олімпійського руху також побачили необхідність розглянути заходи захисту для спортсменів і офіційних осіб з російським або білоруським паспортом, які зараз діють, зокрема в контексті ухвалення резолюції «Спорт як фактор сталого розвитку» (А /77L.28) Генеральною Асамблеєю ООН 1 грудня 2022 р. У цій резолюції визнається, що «великі міжнародні спортивні заходи повинні організовуватися в дусі миру, взаєморозуміння та міжнародного співробітництва, дружби та толерантності та без

будь-якої дискримінації, і що слід поважати об'єднаний і примирливий характер таких заходів». У ньому визнається: «Олімпійська хартія за те, що будь-яка форма дискримінації є несумісною з приналежністю до Олімпійського руху». Він був ухвалений консенсусом усіх держав-членів ООН, включаючи Україну, Росію та Білорусь [13].

Рішення Суду Європейського Союзу додатково підтвердили, що санкції не можуть ґрунтуватися лише на особі, яка має паспорт певної країни, а також вони не можуть застосовуватися просто на основі приналежності до країни. Крім того, було враховано настійне прохання, висловлене Спеціальним доповідачем у сфері культурних прав і Спеціальним доповідачем з питань сучасних форм расизму, расової дискримінації, ксенофобії та пов'язаної з ними нетерпимості Ради ООН з прав людини. 1 лютого 2023 р. вони заявили: «Сьогодні експерти ООН високо оцінили розгляд Міжнародним олімпійським комітетом можливості дозволити окремим спортсменам з Росії та Білорусі брати участь у міжнародних спортивних змаганнях як нейтральні спортсмени. Ми закликаємо МОК ухвалити рішення у цьому напрямку і піти далі, забезпечивши недискримінацію будь-якого спортсмена за ознакою його національності». Спеціальний доповідач у сфері культурних прав також приєдналася до засідання Консультативного комітету МОК з прав людини 16 і 17 березня 2023 р. та поспілкувалася з представниками спортсменів під час їхнього зібрання 24 березня 2023 р. Вона також звернулася до членів МОК, НОКів і МФ під час консультаційних дзвінків. У своєму виступі вона розглянула правові аргументи, надані НОками України та Німеччини [13].

Під час консультацій із зацікавленими сторонами олімпійського руху, які тривали протягом чоти-

р'юх місяців, переважна більшість зацікавлених сторін чітко заявили, що вони хочуть, аби було відкрито шлях для проведення змагань під їх одноосібним повноваженням. Вони запросили у МОК рекомендацій, щоб узгодити свій підхід, якщо вони вирішать допустити до змагань спортсменів з російським або білоруським паспортом. МОК настійно рекомендує приймати таке рішення лише за умови, що воно може бути скасовано на розсуд відповідної МФ. Виконуючи цей запит, Виконавчий комітет МОК видав МФ та організаторам міжнародних спортивних заходів такі рекомендації:

1. Спортсмени з російським або білоруським паспортом повинні брати участь тільки як індивідуальні нейтральні спортсмени.

2. Команди спортсменів з російським або білоруським паспортом не розглядаються.

3. Спортсмени, які активно підтримують війну, не можуть змагатися. Персонал підтримки спортсмена, який активно підтримує війну, не може брати участь.

4. Спортсмени, які перебувають за контрактом на службі в російських чи білоруських збройних силах чи органах національної безпеки, не можуть брати участь у змаганнях. Персонал підтримки спортсмена, який перебуває за контрактом на службі в російських чи білоруських збройних силах чи органах національної безпеки, не може брати участь.

5. Будь-який такий індивідуальний спортсмен під нейтральним статусом, як і всі інші спортсмени, що беруть участь, повинні відповідати всім застосовуваним до них антидопінговим вимогам, зокрема тим, які викладені в антидопінгових правилах МФ.

6. Санкції проти винних у війні, російських і білоруських держав та урядів повинні залишатися в силі.

Крім того, жодних міжнародних спортивних заходів, організованих або підтриманих МФ чи

НОК не має проводитися у Росії чи Білорусі. Жодного прапора, гімну, кольорів чи будь-яких інших символів цих країн не має бути на спортивних заходах чи зібраннях, в тому числі, на всьому місці проведення. Жоден російський чи білоруський урядовий чи державний чиновник не може бути запрошений або акредитований на будь-який міжнародний спортивний захід чи зібрання [13].

Посилаючись на заяву Виконавчого комітету Міжнародного олімпійського комітету від 28 березня 2023 р., МОК проконсультувався з усіма зацікавленими сторонами відносно різних міркувань щодо шляху потенційної виняткової участі індивідуальних нейтральних спортсменів і персоналу підтримки з російським або білоруським паспортом у деяких міжнародних спортивних змаганнях, які проводяться Міжнародними федераціями, що вжили захисних заходів щодо російських і білоруських спортсменів відповідно до рекомендацій МОК від 28 лютого 2022 р. У зв'язку з цим, наведені Рекомендовані умови участі були, розроблені після консультацій з МФ та організаторами міжнародних спортивних заходів, щоб надати вказівки щодо визначення нейтральної участі та його послідовного впровадження, якщо МФ та/або організатор міжнародних спортивних заходів вирішать на свій власний розсуд і відповідно до своїх правил/статуту (також з урахуванням індивідуальних обставин МФ) дозволити російським і білоруським спортсменам повернутися до міжнародних спортивних змагань.

У випадку, якщо будь-який індивідуальний нейтральний спортсмен або персонал його підтримки не дотримується умов участі, визначених його МФ та/або організатором міжнародних спортивних заходів на основі цих Рекомендованих умов участі, відповідна МФ та/або організатор міжнародних спортивних заходів

повинні дотримуватися та забезпечувати виконання дисциплінарних правил, застосованих до заходу (у більшості випадків, це правила/статуту відповідної МФ). Наскільки це можливо, МФ та/або організатор міжнародного спортивного заходу має інформувати МОК про результати всіх, пов'язаних із цим дисциплінарних проваджень, включаючи право на участь у майбутніх змаганнях.

Щоб уникнути сумнівів (це зазначено в заяві Виконкому МОК від 28 березня 2023 р.), ці рекомендації не поширюються на участь спортсменів та персоналу їх підтримки з російським або білоруським паспортом на Олімпійських іграх у Парижі 2024 або зимових Олімпійських іграх у Мілані-Кортіна 2026. Це рішення буде прийнято у відповідний час, навіть якщо вони вважаються такими, що пройшли кваліфікацію відповідно до кваліфікаційних критеріїв, встановлених їхніми відповідними МФ [13].

Натомість, всупереч цим рекомендаціям Міжнародного Олімпійського комітету спортсмени з Росії та Білорусі не брали участі в Європейських іграх-2023, які відбулися у Кракові з 21 червня до 2 липня. Таке рішення ухвалила польська влада. «Росіян та білорусів не буде на змаганнях у Польщі. У жодному випадку і за жодних обставин». Організатори Європейських ігор-2023 не допустили на змагання спортсменів із Росії та Білорусі – навіть під нейтральним прапором. «Представники РФ та Білорусі не будуть присутні на Європейських іграх за жодних обставин, попри всі процедурні норми», – про це 29 березня 2023 р. заявив президент оргкомітету М. Новак, інформувала польська радіостанція RMF24. Таке рішення було озвучено наступного дня після того, як виконком МОК на своєму засіданні 28 березня офіційно постановив: міжнародні спортивні федерації зобов'язані допустити російських та біло-

руських спортсменів до змагань у нейтральному статусі з низкою обмежень. Зокрема, йдеться про те, що вони змагаються лише як нейтральні індивідуальні атлети. Ті ж спортсмени, які активно підтримують війну, не можуть змагатися. Йдеться про всіх, хто представляє армію Російської Федерації, а також публічно підтримував російське вторгнення в Україну [3].

У липні 2023 р. Міжнародний олімпійський комітет (МОК) надіслав запрошення 203 країнам взяти участь в Олімпійських іграх 2024 р., які відбудуться в Парижі. Серед них не виявилось Росії та Білорусі. Про це повідомлялось на офіційному сайті МОК. Запрошення на участь надсилається рівно за рік до старту Олімпіади (строки проведення Ігор від 26 липня до 11 серпня 2024 р.). Не отримали запрошення лише три країни: Росія, Білорусь (через війну проти України), а також Гватемала, яка відсторонена через втручання держави у роботу місцевого НОК. Відсутність запрошення означало, що Російська Федерація і Республіка Білорусь не будуть представлені на Олімпіаді-2024 під своїми прапорами. Водночас, це ще не означало, що російські і білоруські спортсмени не будуть допущені до Ігор у нейтральному статусі. У своїй заяві МОК зазначив, що рішення щодо участі атлетів із країн-агресорок в Олімпіаді «ухвалить у правильний час». Очікувалось, що це станеться на сесії МОК у жовтні 2023 р. Під час церемонії, що відбулася в Парижі, президент МОК Томас Бах символічно вручив запрошення на ОІ-2024 президентам і представникам НОК Греції як батьківщини Олімпійських ігор, країні-господарці Олімпіади, а також команді біженців [9].

Кульмінацією у боротьбі проти участі атлетів Росії і Білорусі до Олімпіади в Парижі стала наступна подія. Не дивлячись на численні заклики не лише Укра-

їни, але й десятків країн світу, Президент МОК Т. Бах виступив проти усунення російських і білоруських спортсменів від Олімпіади у Парижі. Т. Бах у кулуарах чемпіонату світу із санного спорту в німецькому містечку Обергоф принципово виступив за повернення російських спортсменів у світовий спорт. Пояснив це тим, що виключати спортсменів через їхній паспорт «не відповідає цінностям і місії Олімпійської хартії»: «Можливо, російські та білоруські спортсмени могли б виступати під нейтральним прапором... Місія Міжнародного олімпійського комітету – об'єднати всіх спортсменів з усього світу, це особливий символ Олімпіади» [17]. Його розкритикував Президент України В. Зеленський. У своїх листах він закликав міжнародні федерації визначитися щодо рішення МОК, який, на жаль, хоче відкрити спорт для пропагандистського впливу держави-терориста. «Якщо російські спортсмени з'являться на міжнародних змаганнях, то це лише питання часу, коли вони почнуть виправдовувати агресію Росії та використовувати символіку терору», — наголосив В. Зеленський. Також, за словами президента України, «лише питання часу, коли Кремль почне використовувати наявну безпринципну «гнучкість» Міжнародного олімпійського комітету, щоб говорити, ніби світ згодний іти на поступки агресору» [4].

Через десять років після того, як Росія використала XXII зимові Олімпійські ігри в Сочі як трамплін для вторгнення в Україну в 2014 р., Кремль спробував використати і паризькі Ігри, щоб пом'якшити статус ізгоя і для досягнення своїх геополітичних цілей. Десять років збройної агресії Росії проти України зробили участь російських і білоруських спортсменів у міжнародних спортивних заходах гаряче обговорюваним питанням. МОК, який призупинив участь Росії у 2015 р. через тривалий

допінговий скандал, заборонив також участь її посадовців після того, як Кремль включив окуповані українські території до свого національного олімпійського комітету. Останнє відсторонення було підтримано Спортивним арбітражним судом [11].

А ось приклад того, як працює народна дипломатія, усі ланки держави і суспільства в Україні, які здійснювали разом дипломатичні заходи на міжнародній арені. Журналіст А. Худолєєв виявляв публікації російських та білоруських спортсменів у соціальних мережах на підтримку війни в Україні і надсилав їх у державні органи влади та міжнародні спортивні організації. Він пристрасно боровся за те, що російським та білоруським спортсменам не можна дозволяти брати участь в Олімпійських іграх у Парижі через їхню відверту підтримку війни в Україні. Він перевіряв публікації російських та білоруських спортсменів у соціальних мережах, а також переглядав відео різноманітних заходів у двох країнах. Потім він поділився тим, що виявив, з багатьма спортивними та державними органами. «Із самого початку я розумів, чому це роблю. Я вважаю, що кожен, хто може щось зробити, має це зробити. Зло має бути покарано. І якщо є можливість його покарати, це потрібно робити», — пояснює А. Худолєєв. «Усвідомлюючи, як працює МОК, які лобістські можливості мають чиновники у різних федераціях, я розумів, що їх [спортсменів] повернуть напередодні Олімпіади. І те, що багато спортсменів підтримують війну, виходять на мітинги на підтримку війни в Україні – це може бути одним із факторів, які можуть перешкодити цьому поверненню. Тому збирати факти треба», зауважив він [22].

Журналіст почав складати список російських та білоруських спортсменів, які здобули медалі на попередніх Олімпійських іграх та були номіновані своїми

національними збірними для участі у міжнародних змаганнях. Він підрахував, що таких спортсменів було близько 600 (грунтуючись на даних інтернет-розслідування). «Я збирав пости у соціальних мережах на підтримку війни, якщо вони були в Instagram. Зокрема, були фотографії спортсменів із російськими військовими, які вже брали участь у вторгненні, лайки постів із буквою Z, лайки постів військових», розповідає А. Худолєєв. Спочатку він працював самостійно, збираючи докази та надсилаючи їх у спортивні та державні організації. Згодом він заручився підтримкою НОК України і Міністерства молоді та спорту України, які активно лобювали вилучення російських та білоруських спортсменів з Олімпіади.

За півроку до початку Олімпіади Міністерство молоді та спорту України та НОК почали додавати усі докази, які надав А. Худолєєв, до своїх офіційних звернень, розміщуючи ці листи на власному сайті. «Ми розуміємо, що багатьом країнам байдуже, що відбувається в Україні. Є й ті, хто також співчуває російським спортсменам. Для нас це абсолютно незрозуміло, тому що під час війни, на жаль, жоден спортсмен із Росії чи Білорусі не виступив проти війни. Жоден спортсмен не засудив цієї війни», заявив В. Гутцайт, голова НОК України.

І навіть навпаки. «Друзі, давайте об'єднуватися і підтримувати мобілізованих хлопців, які зараз захищають нашу Батьківщину», – заявив російський тхеквондист В. Ларін у соціальних мережах навесні 2023 р., коли війна в Україні була у розпалі. Ларін розмістив відео у своєму акаунті в соціальних мережах, де його побачив А. Худолєєв. Крім заклику Ларіна, у субтитрах короткого відео йшлося про те, що зібрані пожертвування підуть, зокрема, на ліки та боеприпаси для мобілізованих російських військових.

А. Худолєєв також знайшов у соціальних мережах докази підтримки війни іншим російським олімпійським чемпіоном з тхеквондо М. Храмцовим. «У жовтні 2022 р. М. Храмцов опублікував на своїй сторінці у соцмережі ВКонтакте вітання В. Путіну із 70-річчям, сказавши, що він його любить і що всі російські спортсмени його люблять та підтримують. Він також додав хештег з літерою Z», повідомив А. Худолєєв. Журналіст зберіг відео спортсменів і надіслав цю інформацію у понад 30 електронних листах посадовцям World Taekwondo та деяким національним федераціям тхеквондо. Через кілька тижнів з'ясувалося, що обидвох спортсменів було відсторонено від чемпіонату. Хоча офіційні причини цього рішення не були оприлюднені і А. Худолєєв не отримав жодної відповіді на численні надіслані електронні листи, на його думку, попередня робота мала ефект. «Я більш ніж упевнений, що причиною були саме мої факти, оскільки інших доказів не було. І з усієї команди, саме двох спортсменів, про яких я повідомив, було відсторонено від змагань, тоді як решті росіян та білорусів дозволили брати участь», зазначив А. Худолєєв. Однак, World Taekwondo потім все ж дозволила В. Ларіну та М. Храмцову повернутися до змагань. Вони продовжили змагатися та отримали ліцензії на участь в Олімпіаді 2024, проте 15 червня 2024 р. були усунені від змагань після одного з етапів перевірки спеціальної комісії МОК. Обидва спортсмени видалили свої пости із соціальних мереж, а Ларін та його дружина заблокували для А. Худолєєва доступ до їх профілю.

«Після того, як усі ці факти були оприлюднені, російські титуловані спортсмени більше не збирають гроші для російської армії, як це було у випадку з Ларі-

ним. Вони обережні у соціальних мережах, ніхто не гавкає нічого на підтримку війни. У Росії спорт не знаходиться поза політикою, а є однією з галузей, яка використовується для підтримки війни, для її популяризації серед молоді», каже А. Худолєєв [22].

Президент України В. Зеленський заявив, що рішення про допуск російських та білоруських спортсменів до Олімпіади в Парижі за відповідних умов демонструє необхідність дотримання загальної поваги до «територіальної цілісності держав і Статуту Організації Об'єднаних Націй», і засудив використання Росією спорту як зброї [4]. Зваживши вказане, МОК погодився дозволити росіянам взяти участь в Іграх 2024 р. у Франції в якості так званих «індивідуальних нейтральних спортсменів». Оскільки російські ракети продовжують влучати в українські міста та прифронтові позиції, вбиваючи українських спортсменів і руйнуючи спортивні об'єкти, участь росіян у міжнародних змаганнях все ж викликає серйозні питання.

Саме тому у грудні 2023 р. українські спортсмени підписали спільного листа до президента Е. Макрона та інших французьких лідерів, в якому стверджували, що участь Росії є порушенням основоположних принципів Олімпійської хартії, і закликали їх заблокувати всіх російських спортсменів. Противники російської участі вказували на те, що московська практика вторгнення в сусідні країни в тіні Ігор сама по собі є порушенням принципів олімпійського перемир'я. Олімпійський комітет Росії також заявив, що спроби ізоляції роблять російських спортсменів жертвами і «заручниками політичних ігор», що відображає подвійні стандарти на вершині світового спорту. Спроба привласнити собі риторику жертви в той час, як її війська здійснюють масштабні військові злочини, розглядаєть-

ся на Заході, як ще один приклад подвійних стандартів В. Путіна, адже його мета знайти більш сприйнятливую аудиторію в різних частинах світу [11].

Можливий допуск російських спортсменів допомагає кремлівській пропаганді, оскільки відомо, що державні справи в той час, як їх війська продовжують вбивати українців. Цій риториці та пропаганді протидіяла спортивна дипломатія України. Міжнародне співтовариство мало стати на бік українців перед обличчям глумливої експлуатації Росією принципів мирного глобального співробітництва та нейтралітету. Адже спорт від часів СРСР і зараз є інструментом зовнішньої політики теперішньої Росії.

Україна вважала за неприпустиме допуск російських і білоруських спортсменів, які підтримують російську агресію, до Олімпійських ігор у Парижі – відповідний лист у квітні 2024 р. підписали виконавчі обов'язків міністра Міністерства молоді та спорту України М. Бідний, президент Національного олімпійського комітету В. Гутцайт та президент Асоціації спортивної боротьби України Ю. Копитко. У листі зазначалось, що «допускати до міжнародних змагань спортсменів з країн-агресорів неприпустимо». Підписанти звертали увагу на таких атлетів, як В. Каладзінська, З. Сідаков, З. Угуєв, М. Алірзаєв, С. Семенов, Н. Соколова, А. Касабієва, Х. Велієва, Н. Малишева та А. Наїфонов, які є агентами гібридного впливу Росії.

Лист містив детальний перелік посилань, які, за твердженням Міномолодьспорту, ілюструють підтримку вказаними атлетами війни Росії проти України. Голови спортивних установ України закликали міжнародних партнерів «...вжити заходів, щоб дотриматися рекомендацій МОК щодо нейтрального статусу спортсменів з Росії та Білорусі, а також щоб не

допускати цих осіб до міжнародних змагань» [8].

Поки МОК та частина світової спортивної спільноти міркували над допуском російських та білоруських атлетів до участі в Олімпіаді-2024 у Парижі, свою думку щодо цього висловили у Парламентській асамблеї Ради Європи (ПАРЕ). Слухання про відсторонення спортсменів з РФ та Білорусі від участі в Олімпійських іграх відбулися 25 квітня 2023 р., у Страсбурзі, у комітеті ПАРЕ з питань культури, науки, освіти та медіа за участю представників міжнародних спортивних організацій, чиновників та депутатів асамблеї. Комітет ПАРЕ висловив впевненість, що під час війни РФ проти України спорт не може залишатися поза політикою, і закликав МОК не допускати атлетів із Росії та Білорусі до участі в Олімпіаді-2024 [18].

Як і зазвичай у таких випадках, Росія мала намір відреагувати на санкції «власним велічем». Але Президент Росії В. Путін скасував проведення так званих «Всесвітніх ігор дружби». В указі В. Путіна йдеться, що змагання скасовано «з метою захисту прав спортсменів». Москва оголосила про проведення Ігор дружби в червні 2023 р. на тлі усунення російських спортсменів від міжнародних змагань через повномасштабну війну проти України. Всесвітні ігри дружби обіцяли прийняти тисячі спортсменів з різних країн. Крім традиційних олімпійських дисциплін, там мали пройти змагання з акробатичного рок-н-ролу, нардів та спортивного програмування. Змагання мали відбутися в Москві та Єкатеринбурзі на початку осені 2024 р. Потім їх перенесли на 2025 р. За перемогу спортсменам обіцяли 40 тисяч доларів, друге та третє місце оцінили у 30 та 20 тисяч відповідно. На проведення ігор планувалося виділити 8,3 мільярда рублів (83 мільйона доларів). Проти турніру різко

виступили МОК та міжнародне антидопінгове агентство WADA. Генеральний директор російської антидопінгової агенції РУСАДА В. Логінова заявила державному агентству «РИА Новості», що акредитовані лабораторії відмовилися приймати результати взятих на турнірі допінг-тестів. У свою чергу, МОК закликав спортсменів не їздити до Росії, назвавши Всесвітні ігри дружби цинічною спробою політизації спорту і нагадавши, що російський уряд «демонструє повну неповагу до світових антидопінгових стандартів та чесності змагань». До речі, до участі у Іграх дружби як форму покарання не планували допускати тих російських спортсменів, які все ж виступили на Олімпіаді в Парижі під нейтральним прапором. Жодна з країн, окрім відстороненої від міжнародних турнірів Білорусі, про участь у Всесвітніх ігор дружби не заявляла [12].

А ось і ганебний для Росії результат участі її представників у нейтральному статусі на Іграх у Парижі. Останнім з них змагання покинув каноеїст З. Петров. Росіянин фінішував четвертим у запливі каное на 1000 м. Його виступ був останнім для спортсменів із Російської Федерації, які отримали допуск на Ігри та змагалися без гімну, прапора та інших символів. Невдача З. Петрова дозволила підбити підсумки виступів нейтральних атлетів країни-агресорки. На Олімпіаді-2024 вони завоювали лише одну нагороду. Тенісистки М. Андрєєва і Д. Шнайдер дійшли до фіналу парного розряду та з поразкою отримали срібні медалі. Загалом у літніх Іграх узяли участь 15 російських атлетів. Вони змагалися в п'яти видах програми – тенісі, веслуванні, велоспорті, стрибках на батуті та плаванні. На токійській Олімпіаді росіяни здобули 71 нагороду, зокрема 20 золотих [1].

На цьому справедливе приниження атлетів Росії не закінчи-

лось. Так, Міжнародна федерація плавання (World Aquatics) заборонила національній російській асоціації (ФВВБСР) публікувати результати чемпіонату світу на короткій воді, який проходив на початку грудня 2024 р. у Будапешті. На турнір допустили представників РФ під нейтральним прапором, проте їхній виступ не повинен був асоціюватись із ФВВБСР.

Це рішення World Aquatics викликало справжню істеріку у Росії. Так, олімпійська чемпіонка та депутатка Державної думи Росії С. Журова у коментарі порталу «ВсеПроСпорт» назвала ці умови принизливими для атлетів із країни-агресорки, нагадавши також, що їм заборонено спілкуватися з пресою. «З одного боку, наші плавці виграли перші медалі чемпіонату світу, молодці, поїхали, показують свою силу, хочеться привітати їх. Але немає прапора, гімну, ця неправильність дратує багатьох людей. А ці заборони від World Aquatics на інтерв'ю наших плавців, на публікації результатів на ресурсах Федерації водних видів спорту Росії створюються для того, щоб розколоти наше суспільство. Приниження, знущання. Люди скажуть, що ми знову проковтнули всі ці умови і змирилися з ними», – сказала Журова. Як приклад, зазначимо, що росіянина М. Ліфінцева навіть не згадали в офіційних публікаціях після його перемоги на цьому чемпіонаті світу з плавання на короткій воді у Будапешті. А шестиразова чемпіонка світу з плавання Ю. Єфімова вразила визнанням, що медалістам чемпіонату Росії як призові видають сертифікати на купівлю купальників [21].

Міністерство молоді та спорту та Міністерство закордонних справ України висловили обурення щодо слів віце-президента та кандидата на пост президента МОК Х.А. Самаранча-молодшого, який наприкінці вересня 2024 р. заявив про можливе повернення Росії до міжнародної

спортивної спільноти. «Віце-президент МОК продемонстрував зневагу не лише до України, але й до основоположних принципів Олімпійської Хартії, заявивши про необхідність «працювати дуже наполегливо», щоб «негайно» відновити членство Росії в Міжнародному олімпійському комітеті після повернення нею до відповідності Хартії, та прикривши свої слова тим, що МОК нібито не повинен «займати сторін» у конфліктах, а російська агресія є лише одним із «сорока з гаком» збройних конфліктів у світі», – йдеться у заяві. Міністри М. Бідний (Міністерство молоді та спорту України) та А. Сибіга (Міністерство закордонних справ України) вважають, що такі слова Самаранча-молодшого свідчать або про недостатню обізнаність щодо російської агресії, або про бажання виправдовувати агресора. Це несумісно із прагненням зайняти пост президента Міжнародного олімпійського комітету, адже президент МОК повинен дотримуватися «принципів миру, справедливості та поваги до міжнародного права».

А. Сибіга та М. Бідний нагадали, що санкції на Росію були накладені через звірства та воєнні злочини, і наразі ситуація не змінилася. Окрім цього на війні на той час загинули понад 500 українських спортсменів і тренерів, понад 500 спортивних об'єктів отримали пошкодження, у т. ч. 16 баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки. Тож, українська сторона вважає, що будь-які розмови про повернення Росії до міжнародного спорту категорично неприйнятні та обурливі, а також наполягає на збереженні і посиленні чинних санкцій проти спортивних федерацій Росії та Білорусі, а також громадян цих країн [16].

Висновки

Спортивну дипломатію України, яка була підтримана значною

частиною країн демократичного світу, слід вважати потужною складовою загальних зусиль нашої держави у протистоянні з Російською Федерацією разом з Республікою Білорусь, які розпочали неспровоковану повномасштабну війну в сучасній Європі.

Спортивна спільнота Росії та Білорусі, як репрезентативна частина їхніх суспільств, у різний спосіб долучились до заходів з просування думки про справедливості і невідворотності війни Росії проти України. Показано, як окремі спортсмени, так і спортивні команди спонсоруються тут різноманітними державними і приватними структурами Росії. Ці ж структури лобіюють просування політики Росії на міжнародній арені.

Тому тиск шляхом спортивної дипломатії на міжнародні спортивні організації з боку України і за підтримки наших зарубіжних колег носить цілком виправданий характер. Обмеження в правах російських і білоруських атлетів сприяє нівелюванню міжнародного впливу пропаганди і результатів лобіювання з боку Росії.

Започатковані спільні дії Міжнародного олімпійського комітету, за підтримки національних олімпійських комітетів більшості країн світу і міжнародних спортивних об'єднань, по-перше, суттєво зменшили спортивний потенціал країн-агресорів, що негативно позначилось на виступах російських і білоруських атлетів на представницьких міжнародних змаганнях. І, по-друге, на довгий час впливатимуть на розвиток різних видів спорту в цих країнах, кращі представники яких позбавлені міжнародних змагань з провідними спортсменами.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з потребою подальшого вивчення впливу на російський та білоруський спорт накладених на них санкцій, які позначились на їхньому стані.

Література

1. Безславний кінець. Нейтральні росіяни завершили виступи на Олімпіаді-2024: скільки медалей. URL: [https://www.rfi.fr/uk/](https://www.rbc.ua/rus/news/bezslavniy-kinets-neytralni-rosiyani-zavershili-1723206577.html#:~:text=2. Грідіна І., Куц Д. Спортивна дипломатія України: поразки і перемоги. <i>Історичні і політологічні дослідження</i>. 2013. №4 (54). С. 332-341.2. Зась до Польщі: російським та білоруським спортсменам закрили двері на Європейські ігри-2023. URL: <a href=)
3. Зеленський написав листи до міжнародних федерацій через намір МОК допустити російських спортсменів до змагань. URL: <https://hromadske.ua/posts/zelenskij-napisav-listi-do-mizhnarodnih-federacij-cherez-namir-mok-dopustiti-rosijskih-sportsmeniv-do-zmagan>
4. Корабльова Я.С. Дипломатія в олімпійському русі: квал. робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» за освітньою програмою «Олімпійський спорт і освіта». Київ, 2023. 67 с.
5. Литвиненко Н.П., Щоткіна В.І. Роль спортивної дипломатії у міжнародних відносинах. *International relations, Part «Political sciences»*. 2017. № 14. С. 1-4.
6. Международная реакция на вторжение России на Украину в 2022 году. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
7. Мінспорту й НОК закликають відсторонити спортсменів із РФ і Білорусі від Олімпіади за підтримку війни. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-minsportu-nok-sportsmeny-z-rf-i-bilorusi-olimpiada/32902719.html>
8. МОК не запросив Росію та Білорусь на Олімпійські ігри-2024: що це означає. URL: [https://ipress.ua/articles/olimpiada_porosiysky_zovnishnya_polityka_inshymy_zasobamy_sera_359315.html](https://tsn.ua/prosport/mok-ne-zaprosiv-rosiyu-ta-bilorus-na-olimpiyski-igri-2024-scho-ce-oznachaye-2378215.html#:~:text=9. Окладна М.Г., Щеглаков І.Е. Роль спортивної дипломатії у визнанні новостворених держав. <i>Право та інновації</i>. 2020. № 4 (32). С. 92-98. DOI: 10.37772/2518-1718-2020-4(32)-149. Олімпіада по-російськи. Зовнішня політика іншими засобами – СЕРА. URL: <a href=)
10. Путін скасував проведення «Ігор дружби», які Росія анонсувала після спортивних санкцій. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-putin-skasuvannia-ihry-druzhby/33223869.html>
11. Рекомендації МОК щодо участі у міжнародних змаганнях спортсменів з російським або білоруським паспортом. URL: <https://noc-ukr.org/news/23404/>

References

1. An inglorious end. Neutral Russians completed their performances at the 2024 Olympics: how many medals. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/bezslavniy-kinets-neytralni-rosiyani-zavershili-1723206577.html#:~:text=>
2. Gridina I., Kuts D. Sports diplomacy of Ukraine: defeats and victories. Historical and political science studies. 2013. №4 (54). P. 332-341.
3. Now to Poland: Russian and Belarusian athletes were closed the door to the European Games-2023 URL: <https://www.rfi.fr/uk/>
4. Zelensky wrote letters to international federations because of the IOC's intention to allow Russian athletes to compete. URL: <https://hromadske.ua/posts/zelenskij-napisav-listi-do-mizhnarodnih-federacij-cherez-namir-mok-dopustiti-rosijskih-sportsmeniv-do-zmagan>
5. Korableva Y.S. Diplomacy in the Olympic Movement: Qual. work for obtaining a master's degree in specialty 017 «Physical Culture and Sports» under the educational program «Olympic Sports and Education». Kyiv, 2023. 67 p.
6. Litvinenko N.P., Shchetkina V.I. The role of sports diplomacy in international relations. International relations, Part «Political sciences». 2017. No. 14. P. 1-4.
7. International reactions to Russia's 2022 invasion of Ukraine. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
8. The Ministry of Sports and the NOC call for the exclusion of athletes from the Russian Federation and Belarus from the Olympics for supporting the war. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-minsportu-nok-sportsmeny-z-rf-i-bilorusi-olimpiada/32902719.html>
9. The IOC did not invite Russia and Belarus to the 2024 Olympic Games: what does this mean? URL: <https://tsn.ua/prosport/mok-ne-zaprosiv-rosiyu-ta-bilorus-na-olimpiyski-igri-2024-scho-ce-oznachaye-2378215.html#:~:text=>
10. Okladna M.G., Shcheglakov I.E. The role of sports diplomacy in the recognition of newly formed states. Law and Innovations. 2020. No. 4 (32). P. 92-98. DOI: 10.37772/2518-1718-2020-4(32)-14
11. Russian-style Olympics. Foreign Policy by Other Means – CEPA. URL: https://ipress.ua/articles/olimpiada_porosiysky_zovnishnya_polityka_inshymy_zasobamy_cepa_359315.html
12. Putin canceled the «Friendship Games», which Russia announced after sports sanctions. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-putin-skasuvannia-ihry-druzhby/33223869.html>
13. IOC Recommendations on Participation in International Competitions by Athletes with Russian or Belarusian Passports. URL: <https://noc-ukr.org/news/23404/>

13. Самойлов О.Ф. Спортивна дипломатія як чинник формування міжнародних відносин. *Проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. пр. Київ. 2019. Вип. 10-15. С. 146-160.
14. Спорт як інструмент російської агресії. Як реагує світ? URL: <https://www.ukrainer.net/sport-instrument-rosii/>
15. Україна обурена словами віце-президента МОК щодо повернення росіян у міжнародний спорт. URL: <https://champion.com.ua/ukr/others/ukrajina-oburena-slovami-viceprezidenta-mok-pro-povernennya-rosiji-u-mizhnarodniy-sport-1012418/>
16. У МОК припустили, що росіяни та білоруси могли б виступати, але під нейтральними прапорами. В ОП розкритикували. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-mok-pripustili-sho-rosiyani-ta-bilorusi-mogli-b-vistupati-ale-pid-nejtralnimi-praporami-v-op-rozkritikuvali>
17. У ПАРЕ обговорили участь спортсменів із РФ в Олімпіаді-2024. URL: <https://www.dw.com/uk/sport-i-cinnosti-u-pare-obgovorili-ucast-sportsmeniv-iz-rf-v-olimpiadi2024/a-65433524>
18. Філіппова Ю.В. Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України. *Науковий журнал «ПОЛІТИКУС»*. 2020. Вип. 3. С. 153–158. DOI: 10.24195/2414-9616.2020-3.23
19. Чому українці вимагають повного усунення російських спортсменів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-sports/3481671-comu-ukrainci-vimagaut-povnogo-usunenna-rosijskih-sportsmeniv.html>
20. «Это издевательство»: россиян довели до истерики на ЧМ по плаванию». URL: <https://sport.obozrevatel.com/eto-izdevatelstvo-rossiyan-doveli-do-isteriki-na-chm-po-plavaniyu.htm>
21. Як український журналіст допоміг не допустити російських та білоруських спортсменів до Олімпіади у Парижі. URL: <https://foreignukraines.com/2024/08/06/how-a-ukrainian-journalist-helped-prevent-russian-and-belarusian-athletes-from-entering-the-olympics-in-paris/>
14. Samoilov O.F. Sports diplomacy as a factor in the formation of international relations. Problems of international relations: collection of scientific works. Kyiv. 2019. Issue 10-15. P. 146-160.
15. Sport as an instrument of Russian aggression. How does the world react? URL: <https://www.ukrainer.net/sport-instrument-rosii/>
16. Ukraine is outraged by the words of the IOC vice-president regarding the return of Russians to international sport. URL: <https://champion.com.ua/ukr/others/ukrajina-oburena-slovami-viceprezidenta-mok-pro-povernennya-rosiji-u-mizhnarodniy-sport-1012418/>
17. The IOC suggested that Russians and Belarusians could perform, but under neutral flags. The OP criticized. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-mok-pripustili-sho-rosiyani-ta-bilorusi-mogli-b-vistupati-ale-pid-nejtralnimi-praporami-v-op-rozkritikuvali>
18. The participation of athletes from the Russian Federation in the 2024 Olympics was discussed in the PACE. URL: <https://www.dw.com/uk/sport-i-cinnosti-u-pare-obgovorili-ucast-sportsmeniv-iz-rf-v-olimpiadi2024/a-65433524>
19. Filippova Y.V. Sports diplomacy: essential importance, challenges and prospects for Ukraine. Scientific journal «POLITIKUS». 2020. Issue 3. Pp. 153–158. DOI: 10.24195/2414-9616.2020-3.23
20. Why Ukrainians demand the complete elimination of Russian athletes. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-sports/3481671-comu-ukrainci-vimagaut-povnogo-usunenna-rosijskih-sportsmeniv.html>
21. «This is a mockery»: Russians were driven to hysteria at the World Swimming Championships. URL: <https://sport.obozrevatel.com/eto-izdevatelstvo-rossiyan-doveli-do-isteriki-na-chm-po-plavaniyu.htm>
22. How a Ukrainian journalist helped prevent Russian and Belarusian athletes from entering the Olympics in Paris. URL: <https://foreignukraines.com/2024/08/06/how-a-ukrainian-journalist-helped-prevent-russian-and-belarusian-athletes-from-entering-the-olympics-in-paris/>

Приходько Володимир

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6980-1402>

Долбишева Ніна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-7306-9194>

Каковкіна Ольга

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-8772-4065>

Бурдаєв Кирило

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2502-9104>

Бондаренко Іра

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
вул. 68 Десантників, 10, м. Миколаїв, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6651-0682>